

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/160/2018
Identifikačné číslo spisu: 2017200250
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2017200250.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobcu: I. V. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom R. XXXX/XX, XXX XX K., právne zastúpeného: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., Dobšinského 12, 811 05 Bratislava, IČO: 47 238 232, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 2840-2/2017-BA zo dňa 20.06.2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 45Sa/21/2017-67 zo dňa 13. septembra 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 45Sa/21/2017-67 zo dňa 13. septembra 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trnave napadnutým rozsudkom č. k. 45Sa/21/2017-67 zo dňa 13. septembra 2018 podľa § 191 ods. 1 písm. c/, e/ a g/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutie žalovanej Sociálnej poisťovne, ústredie č. 2840-2/2017-BA zo dňa 20.06.2017 a vec jej vrátil na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 167 ods. 1 S.s.p. tak, že žalobcovi, ktorý mal v konaní úspech priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že v konaní bolo oboma stranami zhodne konštatované, že žalobca disponoval licenciou L1A, ktorá bola vydaná Slovenskou lekárskou komorou dňa 16.02.2006, pričom žalobca bol jej držiteľom do 21.02.2017. Rovnako medzi stranami neboli sporné skutočnosti, že na základe rozhodnutia Trnavského samosprávneho kraja, ktorým bolo zrušené povolenie žalobcu na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia č. TA/5399/2008/OZaHF-003 zo dňa

05.12.2008 ukončil žalobca ako SZČO odo dňa 28.02.2009 prevádzku zdravotníckeho zariadenia a od 01.03.2009 vykonával lekárske povolanie ako zamestnanec v pracovnom pomere v obchodnej spoločnosti prevádzkujúcej zdravotnícke zariadenie OMNIX s.r.o., IČO: 44 502 826.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 5 písm. a) až f), § 14 ods. 1 písm. b), 21 ods. 1, § 21 ods. 4 písm. b) v znení účinnom do 31.10.2010 a § 15 ods. 1 písm. b) v znení zákona č. 555/2007 Z. z. (účinného od 1.1.2008) ako i § 178 ods. 1 písm. a) prvý bod, § 184 ods. 8, § 185 ods. 4, § 195 ods. 1, 2, 3, § 209 ods. 1, § 209 ods. 4, § 242 ods. 1 v platnom znení v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách, v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov citujúc právnu normu § 10 ods. 1, 2, 3, § 68 ods. 1, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku. Krajský súd odpesl k záveru, že žaloba je dôvodná, a preto rozhodnutie žalovanej z dôvodov podľa ust. § 191 ods. 1 písm. c/, e/ a g/ S.s.p. zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Krajský súd považoval za sporné určenie dňa zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia žalobcu ako SZČO, v nadväznosti na právnu otázku zániku postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby v povolani lekárskej, ktorý je držiteľom licencie vydanéj Slovenskou lekárskou komorou podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárskej v príslušnom odbore.

5. V súvislosti s nastolenou právnou otázkou existencie a trvania povinnej účasti žalobcu na povinnom sociálnom poistení z titulu jeho postavenia SZČO, krajský súd neprisvedčil právnomu názoru žalovanej, že pre účasť na povinnom sociálnom poistení žalobcu ako SZČO postačuje len držba licencie L1A posudzovaným lekárom, pričom nie je rozhodujúce, či predmetnú licenciu L1A na dosahovanie príjmov aj v skutočnosti využíval a či z nej dosahoval zdaniteľné príjmy podľa osobitného právneho predpisu (§ 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov).

6. Podľa názoru krajského súdu uvedený formálny výklad zákona, bez akceptovania účelu sledovaného zákonom o sociálnom poistení, by nespravodlivo dopadal na subjekty povinného sociálneho poistenia a bol by v rozpore so samotnou podstatou v ňom upravenej solidarity príspevkov do povinných fondov sociálneho poistenia, ktoré sú viazané na príjem z toho ktorého oprávnenia na podnikanie, resp. zo zárobkovej činnosti pre účely SZČO podľa § 3 ods. 1 písm. b) ZSP. Považoval za potrebné mať na zreteli, že zákon o sociálnom poistení určenie povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistennej osoby a s tým súvisiaci vznik a trvanie povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO kumulatívne viaže na dve zákonné podmienky, a to status SZČO a s tým spojené dosahovanie príjmu z výkonu zárobkovej činnosti, realizovanej či už na základe jedného alebo viacerých oprávnení, príp. povolení (§ 14 ods. 1 písm. b/ ZSP a § 15 ods. 1 písm. b/ ZSP v spojení s § 5 písm. c/ a § 21 ods. 1 citovaného zákona).

7. Z úpravy osobného rozsahu povinného nemocenského poistenia v ustanovení § 14 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení podľa názoru krajského súdu nevyplýva, že by kumulácia v zákone stanovených podmienok, t. j. dosahovanie príjmov z podnikania vo výške presahujúcej zákonom stanovenú hranicu bola viazaná len na formálnu držbu oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu posudzovanou fyzickou osobou, resp. že pri dosiahnutí zákonom stanovenej výšky príjmu z podnikania v relevantnom období, medziasom na základe zaniknutého oprávnenia na podnikanie alebo na vykonávanie inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu by postačovala len formálna držba oprávnenia na podnikanie podľa osobitného predpisu, hoci sa na jej základe posudzovaný príjem v relevantnom období ani čiastočne, resp. vôbec nedosahoval. Na uvedenom nič nemení možnosť výkladu uvedeného ustanovenia v tom zmysle, že pre účely posudzovania povinnej účasti SZČO na nemocenskom poistení sa príjmy z podnikania dosahované touto

SZČO na základe viacerých oprávnení na podnikanie podľa osobitného predpisu sčítujú, resp. nie je rozhodujúce, na základe výkonu ktorej podnikateľskej činnosti bol príjem z podnikania dosiahnutý.

8. Krajský súd v tejto súvislosti uviedol, že zákon o sociálnom poistení síce explicitne neupravoval a ani neupravuje posudzovanie podmienok na vznik alebo zánik účasti na povinnom sociálnom poistení SZČO pri konkurencii viacerých oprávnení na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, taktiež nerozlišuje na účely účasti na povinnom sociálnom poistení SZČO príjem, ktorý môže byť touto osobou dosiahnutý z viacerých oprávnení, avšak s prihliadnutím na vyššie uvedenú kumuláciu zákonných podmienok na vznik povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO je potrebné prijať záver, že samotné postavenie, resp. samotný status SZČO a formálna držba alebo vystavenie povolenia, príp. oprávnenia príslušným orgánom podľa osobitného predpisu na podnikanie alebo na výkon samostatnej zárobkovej činnosti samo osebe účasť na povinnom sociálnom poistení tejto osobe nezakladá. Pre účely posúdenia spornej otázky splnenia podmienok vzniku, trvania, príp. zániku povinného sociálneho poistenia SZČO je potrebné brať do úvahy predmetné príjmy dosahované na základe viacerých oprávnení na výkon podnikateľskej činnosti samostatne. I keď sa tieto príjmy SZČO, dosahované v relevantnom období, pre účely určenia vymeriavacieho základu a výpočtu povinného sociálneho poistenia spočítavajú, reálne však musia existovať, musia sa povinnou osobou reálne dosahovať činnosťou realizovanou na základe týchto oprávnení. Preto možno ustáliť, že pokiaľ je lekár držiteľom licencie L1A potrebnej na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a/ zákona č. 578/2004 Z. z.) u iného poskytovateľa zdravotníckej starostlivosti, pre prijatie záveru, že takémuto lekárovi vznikla povinná účasť na sociálnom poistení ako samostatne zárobkovo činnéj osobe, je potrebné ďalej skúmať, či uvedenú licenciu reálne využíval na základe zmluvného vzťahu a v rámci výkonu činnosti pre iného poskytovateľa zdravotníckej starostlivosti z takejto činnosti aj dosahoval príjem. V prípade lekárov vykonávajúcich svoje povolanie na základe vydaných príslušných licencií L1A a L1B, účasť na povinnom nemocenskom a povinnom dôchodkovom poistení nemôže byť posudzovaná len na základe formálnej existencie týchto licencií, hoci pre realizáciu licencie L1B je potrebné povolenie príslušného samosprávneho orgánu na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia - ambulancie.

9. Vo vzťahu k zákonnej definícii statusu SZČO krajský súd konštatoval, že táto z dôvodu častých zmien zákona o sociálnom poistení nie je ustálená a jednotlivé zmeny zákona zodpovedajú najmä v tom ktorom čase aktuálnej rozhodovacej praxi správnych súdov a Ústavného súdu Slovenskej republiky (napríklad rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 63/2012 z 23. februára 2013, ktorý sa týkal obdobného, aj keď nie skutkovo totožného problému s účasťou na povinnom sociálnom poistení advokátov). Práve z dôvodu nestálej právnej úpravy relevantných zákonných ustanovení krajský súd nemohol prisvedčiť čisto formálnemu výkladu kogentných právnych noriem verejného práva, hoci zabezpečujúcich napĺňanie verejných fondov nemocenského poistenia založeného na princípe solidarity a proporcionality vyjadrenej stanovením vymeriavacích základov, ale čo je podstatné, ide o ich napĺňanie zo súkromných príjmov z podnikania fyzických osôb. Z vyššie uvádzaných dôvodov krajský súd pri posúdení právnej otázky vzniku, trvania a zániku povinnej účasti SZČO na povinnom nemocenskom poistení prijal za spravodlivé vychádzať okrem jazykového aj z teleologického výkladu zákona o sociálnom poistení, s prihliadnutím na účel sledovaný zákonom a na vyššie uvedené vzájomné súvislosti ustanovení § 3 ods. 1 písm. b), § 5 písm. c), § 14 ods. 1 písm. b) a § 21 ods. 1 a 4 písm. b) citovaného zákona o sociálnom poistení.

10. V nadväznosti na použitý výklad zákona o sociálnom poistení krajský súd poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 295/2017, ako i sp. zn. III. ÚS 341/07 z 1. júla 2008. Krajský súd, vychádzajúc z citovaných rozhodnutí ústavného súdu, sa priklonil k teleologickému výkladu ustanovení § 3 ods. 1 písm. b), § 5 písm. c), § 14 ods. 1 písm. b) a § 21 ods. 1 a 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2010 a vyhodnotil právne posúdenie veci žalovanou za formálne a neudržateľné, pretože potiera samotný účel zákona o sociálnom poistení, ktorým je viazať účasť na sociálnom poistení na určitý dosiahnutý príjem zo zárobkovej činnosti, čo je potrebné vykladať ako príjem dosiahnutý realizáciou činnosti, nie držbou povolenia na výkon tej ktorej činnosti podľa osobitných predpisov.

11. Krajský súd súhlasil s tým, že zákon o sociálnom poistení nerozlišuje na účely účasti na sociálnom poistení príjem, ktorý fyzická osoba môže dosiahnuť z viacerých oprávnení, avšak vychádzajúc zo systematického výkladu zákona, samotný status SZČO, teda len splnenie podmienky udelenia oprávnenia, automaticky účasť na sociálnom poistení nezakladá. Preto ustanovenie § 21 ods. 1 a 2 písm. b) ZSP v spojení so zákonnou úpravou osobného rozsahu povinného nemocenského a dôchodkového poistenia podľa § 14 ods. 1 písm. b) a § 15 ods. 1 písm. b) ZSP vykladal tak, že pokiaľ fyzická osoba disponuje súčasne dvoma oprávneniami, ktoré podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2010 zakladali status SZČO, účasť na povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení podľa § 21 ods. 1 a ods. 4 písm. b) ZSP sa posudzuje osobitne vo vzťahu ku každému oprávneniu, ak oprávnenie, na základe ktorého sa výlučne dosahoval príjem podľa § 138 ods. 9, zaniklo. V tejto súvislosti krajský súd zároveň vyjadril súhlas s výkladom žalovanej, že zákon o sociálnom poistení nevyklučuje súbeh viacerých sociálnych poistení, a preto nadobudnutie právneho postavenia zamestnanca nemá za následok zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO, avšak mal za to, že je tomu tak za predpokladu, že samostatne zárobkovo činná osoba súčasne vykonáva zárobkovú činnosť v zmysle § 3 ods. 1 písm. b) ZSP.

12. Vo vzťahu k žalobnej námietke napádajúcej existenciu prekážky právoplatne rozhodnutej veci (rei iudicatae), krajský súd túto vyhodnotil ako nedôvodnú. Krajský súd uviedol, že nie je namieste posudzovať v súvislosti s vydaním prvostupňového administratívneho rozhodnutia splnenie podmienok na obnovu konania, nakoľko v danom prípade nešlo o vydanie rozhodnutia v rámci mimoriadneho opravného prostriedku. Význačenie zániku povinného sociálneho poistenia v spise na základe odhlášky registračným listom fyzickej osoby nie je rozhodnutím v predmetnej veci, je to však deklarácia fyzickej osoby o určitých skutočnostiach majúcich vplyv na zánik jej povinnej účasti na sociálnom poistení SZČO, ktoré má takáto fyzická osoba povinnosť preukázať a zároveň Sociálna poisťovňa ako príslušný správny orgán má povinnosť a právo splnenie deklarovaných skutočností verifikovať. Sociálna poisťovňa na základe zákona o sociálnom poistení disponuje oprávneniami, prostredníctvom ktorých môže vykonávať kontrolu plnenia povinností ustanovených týmto zákonom (§ 242 ods. 1 ZSP), môže si obstarávať podklady pre rozhodnutie (§ 233 ZSP) a využívať skutočnosti známe organizačnej zložke Sociálnej poisťovne z jej činnosti, pričom zákon nestanovuje lehotu na preverenie skutočností tvrdených povinne poistenou SZČO o vzniku alebo zániku jej povinnej účasti na sociálnom poistení. V danom kontexte mal krajský súd však za to, že neobstojí obrana žalovanej, že pobočka Sociálnej poisťovne až do poskytnutia elektronického zoznamu držiteľov licencie L1A Slovenskou lekárskou komorou dňa 07.04.2016, nemala reálnu možnosť zistiť, že žalobca bol v posudzovanom období držiteľom licencie L1A. Naopak, túto skutočnosť si mohla pobočka Sociálnej poisťovne po podaní odhlášky žalobcom, s využitím výmeny informácií s príslušnými orgánmi a s využitím súčinnosti so žalobcom, zistiť oveľa skôr.

13. Ďalej krajský súd konštatoval, že v preskúmanom administratívnom konaní ako žalobca, tak aj žalovaná zhodne konštatovali, že žalobca dosahoval príjem na základe povolenia Trnavského samosprávneho kraja na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia - ambulancie v kategórii lekár v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo, pričom uvedené povolenie bolo vydané na základe tzv. licencie L1B. Avšak z obsahu administratívneho spisu vyplynulo, že vo vzťahu k držbe licencie L1A žalobcom správne orgány oboch stupňov nedostatočne zistili skutočný stav potrebný na riadne posúdenie veci. Prvostupňový správny orgán pri posúdení skutočného stavu veci ohľadom zistenia podmienok zániku povinného sociálneho poistenia žalobcu ako SZČO vychádzal z elektronickej evidencie poskytnutej Slovenskou lekárskou komorou, pričom v administratívnom spise na č. l. 9 sa nachádza len vytlačené zobrazenie tabuľky s názvom „Oprávnenie od iných orgánov“, s identifikačnými údajmi žalobcu, v ľavom hornom rohu pod označením „Číslo opravn.“ sa nachádza údaj TT/0508/05 a pod označením „Druh oprávnenia“ je uvedené licenciacia, nasleduje kód registrácie, uvedenie dátumu vzniku (16.02.2006) a dátumu zániku (21.02.2017). Je zrejmé, že tento výtlačok zobrazenia z obrazovky počítača správne orgány oboch stupňov vyhodnotili ako podstatný dôkaz o dobe držby licencie L1A žalobcom, ktorý má predstavovať informáciu poskytnutú podľa § 233 ods. 9 ZSP Slovenskou lekárskou komorou Sociálnej poisťovni o vydaní a zrušení povolenia na výkon činnosti žalobcu podľa § 5 ZSP. Keďže vo vzťahu k vydaniu a zrušeniu povolenia žalobcu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v

povolání lekár, licencie L1A, sa v administratívnom spise žiaden relevantný dôkaz okrem tohto nenachádza, krajský súd konštatoval, že zistenie skutočného stavu správnymi orgánmi oboch stupňov bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci, nakoľko uvedený listinný dôkaz nemá potrebnú vypovedaciu hodnotu o skutočnostiach z jeho obsahu vyvedených. Z predmetnej tabuľky „Oprávnenie od iných orgánov“ nevyplýva, ktorý príslušný orgán uvedené informácie poskytol, z označenia čísla licencie nevyplýva, že ide o licenciu L1A. Informáciu poskytnutú príslušným orgánom uvedenou formou bez toho, aby bolo orgánu sociálneho poistenia poskytnutá overená kópia predmetnej licencie L1A možno považovať len za vstupnú informáciu, ktorú bolo potrebné v súčinnosti so žalobcom overiť čo do existencie držby v posudzovanom období a v nadväznosti na vyššie uvedené, aj čo do reálneho vykonávania zárobkovej činnosti na základe predmetnej licencie a dosahovania súvisiacich príjmov z podnikania. Krajský súd mal za to, že i keď žalobca držbu licencie L1A v relevantnom období v priebehu preskúmaného administratívneho konania nespochybňoval, za daných okolností bolo povinnosťou pobočky Sociálnej poisťovne zabezpečiť vierohodné podklady pre rozhodnutie, na ktorých mohla založiť tvrdenia v podstatnej otázke držby predmetnej licencie L1A žalobcom.

14. Podľa názoru krajského súdu s vyššie uvedeným nedostatkom preskúmaného rozhodnutia úzko súvisí i nezákonnosť postupu predchádzajúceho vydaniu prvostupňového rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne, spočívajúca v podstatnom porušení zásady súčinnosti konajúceho správneho orgánu s účastníkom konania a v porušení jeho procesných práv, predovšetkým práva byť informovaný o začatí konania v spornej veci zániku povinného sociálneho poistenia, ďalej práva byť informovaný o podkladoch na vydanie rozhodnutia a práva vyjadriť sa k spôsobu ich získania a k ich obsahu, prípadne navrhnúť dôkazy na podporu tvrdení účastníka konania. Tieto porušenia procesných práv žalobcu neodstránila ani žalovaná v rámci odvolacieho administratívneho konania. S prihliadnutím na charakter preskúmaného rozhodnutia a na zákonné dôsledky výroku v určení dňa zániku povinného sociálneho poistenia, neprisvedčil krajský súd argumentom žalovanej, spočívajúcim v poukazoch na zákonnú úpravu administratívneho konania podľa zákona o sociálnom poistení (§ 185 ods. 4 citovaného zákona), podľa ktorého prvým úkonom voči účastníkovi konania v administratívnom konaní začatom na základe podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne je doručenie mu rozhodnutia. Zároveň neprisvedčil argumentu, vychádzajúcemu zo striktného vylúčenia použitia všeobecného predpisu o správnom konaní na konanie vo veciach sociálneho poistenia (§ 172 ods. 1 veta prvá ZSP) a z absencie zákonnej úpravy povinnosti Sociálnej poisťovne informovať účastníka konania o začatí konania vo veci sporného zániku sociálneho poistenia a absencie zákonnej úpravy ďalších práv účastníka konania spojených s oboznámením sa s podkladmi pre rozhodnutie, práva vyjadriť sa k nim a práva navrhnovať dôkazy na podporu jeho tvrdení.

15. V nadväznosti na uvedené podľa názoru krajského súdu neobstojí poukaz žalovanej na právne závery obsiahnuté v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžso/20/2010 zo dňa 24.02.2011 dôvodiac ním, že zákon o sociálnom poistení nekonkretizuje prvý úkon v konaní, a preto sa zaň môže považovať aj doručenie rozhodnutia, ak Sociálna poisťovňa disponovala potrebnými a dostatočnými podkladmi, a rovnako, že Sociálna poisťovňa nemá povinnosť pred vydaním rozhodnutia dať účastníkovi konania možnosť sa vyjadriť k jeho podkladu a spôsobu jeho zistenia. Citované rozhodnutie najvyššieho súdu je podľa názoru krajského súdu na prejednávajúcu vec nepoužiteľné, nakoľko ide o skutkovo odlišné situácie, pričom v citovanom rozhodnutí najvyššieho súdu išlo o predpísanie dlžnej sumy poistného a príspevkov na základe mesačných výkazov poistného a príspevkov predložených samotným zamestnávateľom, ktoré nielen žalovaná, ale aj najvyšší súd považoval za dostatočné.

16. V tejto súvislosti krajský súd poukázal na to, že v prejednávanej príhode ide o rozhodnutie vydané vo veci sporného zániku povinného poistenia SZČO, kedy na základe získaných listinných dôkazov bez súčinnosti účastníka konania, správny orgán po viac ako siedmych rokoch od podania odhlášky z povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO žalobcom (dňa 23.10.2009, rozhodnutie prvého stupňa vydané 05.01.2017), t. j. po vyše siedmych rokoch od vtedy, čo žalobca ako účastník preskúmaného administratívneho konania v dobrej viere mal z dôvodu nečinnosti Sociálnej poisťovne za to, že dátum zániku predmetného sociálneho poistenia nie je sporný. Uvedeným postupom

zo strany žalovanej boli vo vzťahu k žalobcovi porušené jeho základné procesné práva, garantované princípmi a zásadami ovládajúcimi výkon dobrej verejnej správy v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte. Napriek tomu, že podľa § 172 ods. 1 vety prvej zákona o sociálnom poistení sa na konanie vo veciach sociálneho poistenia všeobecný predpis o správnom konaní nevzťahuje, nemožno v preskúvanom administratívnom konaní podľa názoru krajského súdu upustiť od vyžadovania aspoň minimálnych požiadaviek kladených na konania a rozhodnutia správnych orgánov vyplývajúcich napr. z Rezolúcie Výboru ministrov Rady Európy (77) 31 zo dňa 28.09.1977 o ochrane jednotlivca v súvislosti s rozhodnutiami správnych orgánov resp. z Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy Rec (2007)7 zo dňa 20.06.2007 o dobrej verejnej správe čl. 17, v zmysle ktorého musia byť správne rozhodnutia formulované v jednoduchšej, jasnej a zrozumiteľnej podobe a musia obsahovať primerané zdôvodnenie obsahujúce skutkové a právne dôvody, pre ktoré boli vydané. Rovnako, s prihliadnutím na vývoj v judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a medzinárodné záväzky vyplývajúce Slovenskej republike z vyššie uvádzaných signovaných rezolúcií (čl. 7 ods. 5 Ústavy SR v spojení s čl. 154c Ústavy SR) krajský súd uviedol, že pre orgány verejnej správy platí povinnosť v procese administratívnych konaní priamo aplikovať zásady správneho konania bez ohľadu na to, či sa na ne explicitne vzťahuje použitie Správneho poriadku, alebo nie. Zásada súčinnosti, ako jedna zo základných zásad správneho konania, je zásadou, ktorá musí byť obligatórne uplatňovaná vo všetkých administratívnych konaniach, a to aj vtedy, ak je konanie vyňaté z pôsobnosti správneho poriadku.

17. Z uvedeného dôvodu považoval krajský súd za potrebné, aby pobočka Sociálnej poisťovne upovedomila žalobcu o začatí konania vo veci sporného zániku sociálneho poistenia, keďže žalobca nebol nečinný, i keď oneskorene, ale splnil si oznamovaciu povinnosť voči Sociálnej poisťovni a oprávnené mal za to, že ním vyznačený deň zániku povinného sociálneho poistenia SZČO nie je sporný. Pokiaľ tento deň zániku povinného sociálneho poistenia Sociálna poisťovňa na základe preverovania tvrdení žalobcu a na základe získania listinných dôkazov považovala za sporný, bolo povinnosťou prvostupňového správneho orgánu o zistených rozporoch a získaných podkladoch informovať žalobcu, dať mu priestor na vyjadrenie sa k predbežným záverom správneho orgánu na základe získaných dôkazov a dať mu príležitosť navrhnuť dôkazy na preukázanie jeho tvrdení. Z povahy veci determinovanej predmetom administratívneho konania vyplývala minimálne opodstatnenosť použitia procesného inštitútu ústneho pojednávania podľa § 188 ZSP zaznamenaného v zápisnici (§ 189 ZSP), prípadne písomnej korešpondencie so žalobcom za účelom dodržania jeho vyššie uvedených procesných práv. Dodržanie uvedeného postupu a zásady súčinnosti správnych orgánov oboch stupňov so žalobcom pred vydaním preskúvaných rozhodnutí z obsahu administratívneho spisu nevyplýva, čo je i dôvodom, pre ktorý správne orgány oboch stupňov vychádzali pri vydávaní rozhodnutia z nedostatočne zisteného skutočného stavu veci. Z dôvodu nedostatočnej súčinnosti správnych orgánov so žalobcom, tieto nemohli dostatočne vyhodnotiť, príp. preveriť skutočnosť, či žalobca v relevantnom období vykonával samostatnú zdravotnícku prax v povolání lekár v príslušnom odbore na základe licencie L1A a či poberal z tejto činnosti príjmy z podnikania podliehajúce povinnému sociálnemu poisteniu SZČO.

18. Vzhľadom na uvedené krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. V ďalšom konaní uložil žalovanej po doplnení konania, za súčinnosti so žalobcom, po riadnom zistení skutočného stavu veci a po vyhodnotení všetkých podstatných dôkazov vyššie naznačeným spôsobom, opäť ustáliť dátum zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobcu ako SZČO.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku krajského súdu

19. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.) Navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu č.

k. 45Sa/21/2017-67 zo dňa 13. septembra 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

20. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu a tento považovala za nesprávny. Naďalej zastávala názor, že žalobcovi, ktorý mal status samostatne zárobkovo činnnej osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, t. j. na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A/TT/0508/05, nezaniklo dňa 28. februára 2009 povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie. Skutočnosť, že žalobca bol aj po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A/TT/0508/05, vydananej SLK, žalobca a krajský súd nespochybňuje.

21. Žalovaná sa taktiež nestotožnila s názorom krajského súdu o tom, že účasť na povinnom poistení sa za predpokladu, že fyzická osoba disponuje súčasne dvoma oprávneniami na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, posudzuje osobitne vo vzťahu ku každému oprávneniu. Žalovaná poukázala na to, že ust. § 21 zákona o sociálnom poistení neupravuje vznik. resp. zánik poistenia osobitne vo vzťahu ku každému oprávneniu, ktoré zakladá fyzickej osobe status SZČO podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2010. Trvala na názore, že pri posudzovaní vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO nie je rozhodujúce na základe akého oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu dosiahla SZČO príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Rozhodujúca je tá skutočnosť, že fyzická osoba ktorá spĺňa právnú definíciu SZČO na účely sociálneho poistenia, dosiahla v rozhodujúcom roku príjem podľa § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Pri posudzovaní vzniku resp. zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia SZČO vychádza žalovaná vždy z údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom SR (Daňové riaditeľstvo do 31.12.2011). Žalovaná nie je oprávnená z hľadiska svojej vecnej pôsobnosti do týchto údajov akýmkoľvek spôsobom zasahovať. Žalovaná zotrvala tiež na názore, že žalobca mal právne postavenie SZČO na účely sociálneho poistenia aj po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia Trnavským samosprávnym krajom, t.j. aj po 28.2.2009, vzhľadom na skutočnosť, že bol držiteľom oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu a zároveň v rozhodujúcom období, t.j. v roku 2007, dosiahol z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti príjem, ktorý prekročil zákonom ustanovenú hranicu.

22. Ďalej žalovaná uviedla, že je povinná aplikovať právne normy tak, aby pri vydávaní tzv. individuálnych právnych aktov nevznikali neopodstatnené rozdiely v skutkovo obdobných, resp. zhodných prípadoch. V tejto súvislosti sa odvoláva na posudzovanie právneho postavenia advokátov, stavebných inžinierov, architektov. Zákon o sociálnom poistení neustanovuje žalovanej povinnosť rozhodovať podľa „účelu“, ako konštatuje krajský súd. Uviedla, že je nepochybné, že právo sociálneho zabezpečenia patrí do oblasti verejného práva, v ktorom sú právne normy kogentného charakteru, t. j. sú prikazujúce a zakazujúce, a nedovoľujú výkonnému orgánu sa od nich odchýliť. Z uvedeného dôvodu je žalovaná povinná striktné dodržiavať ustanovenia zák. č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov vo vzťahu ku všetkým účastníkom právnych vzťahov sociálneho poistenia tak, aby nedošlo k diskriminácii určitej skupiny, resp. jednotlivcov, ktorí sú účastníkmi týchto právnych vzťahov. V tejto súvislosti poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/81/2014. Taktiež žalovaná poukázala na to, že nález Ústavného súdu SR sp. zn. II.ÚS 63/2012, na ktorý sa krajský súd odvoláva je individuálnym rozhodnutím o sťažnosti konkrétnej fyzickej osoby. Nejde o rozhodnutie, ktorými by ústavný súd podával záväzný výklad ustanovení zák. č. 461/2003 Z. z. V danej súvislosti žalovaná tiež poukázala na to, že pri posudzovaní právneho postavenia advokáta, ktorý zmenil formu výkonu advokácie je v súčasnosti rozhodovacia prax najvyššieho súdu ustálená a v súlade s názorom vysloveným v rozsudku sp. zn. 7Sžso/27/2010, publikovaný v Zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov SR č. 4/2012 pod č. 66.

23. Vo vzťahu k vytýkaným procesným pochybeniam žalovaná uviedla, že pobočka Sociálnej poisťovne, ako aj žalovaná v konaní vo veci zániku sociálneho poistenia postupovali v súlade s procesnými ustanoveniami zák. č. 461/2003 Z. z., ktoré upravujú konanie vo veciach sociálneho poistenia. Poukázala na to, že ust. § 195 a § 196 zákona o sociálnom poistení neukladajú žalovanej povinnosť informovať účastníka konania o podkladoch na vydanie rozhodnutia a žiadať ho, aby sa k týmto

podkladom a spôsobu ich získania vyjadril. Rovnaký právny názor vyslovil Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 9Sžso/27/2016. Považovala za potrebné uviesť, že vo väčšine nedávkových konaní je reálna dôkazná iniciatíva na strane organizačnej zložky Sociálnej poisťovne, pretože práve tá má možnosť overiť si všetky údaje skutočného stavu veci z výkonu vlastnej činnosti, najmä vo svojich databázach a registroch poistencov. Žalovaná začatím nedávkového konania realizuje svoje práva vyplývajúce zo sociálno-poisťovacích právnych vzťahov, ktorým na druhej strane zodpovedajú povinnosti subjektov sociálneho poistenia. Týmto konaním sa v plnej miere realizuje zásada oficiality na strane príslušnej organizačnej zložky žalovanej. Podklady, ktorými žalovaná disponovala v čase vydania rozhodnutia vo veci zániku povinného poistenia, boli podľa jej názoru postačujúce na rozhodnutie vo veci. V rámci odvolacieho konania bola celá vec z hľadiska skutkového a právneho opätovne preskúmaná. Žalobca mal možnosť obhájiť svoje práva, prípadne povinnosti a záujmy v rámci odvolacieho konania a zároveň mal podľa ust. § 190 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. právo nazerať do spisov a robiť si z nich výpisy a odpisy a na požiadanie aj vyhotoviť fotokópie. Žalobca podal odvolanie no svoje právo nahliadnuť do spisu nevyužil. Žalovaná taktiež poukázala na list - výzvu, ktorou Sociálna poisťovňa, pobočka Galanta vyzvala žalobcu na splnenie ohlasovacej povinnosti s upozornením, že v prípade nesplnenia pristúpi k rozhodovaniu o nezániku poistenia. Žalobca napriek tomu, že výzvu prevzal sa na pobočku nedostavil a neprejavil súčinnosť pri zisťovaní skutkového stavu. Žalovaná uviedla, že žalobca má nielen procesné práva, ale aj procesné povinnosti, ktoré by mal splniť v záujme preukázania objektívnych skutočností, ktoré považuje za relevantné na podporu svojich tvrdení. Žalobca bol nečinný preto žalovaná považuje právny záver krajského súdu, že príslušná pobočka porušila zásadu súčinnosti konajúceho správneho orgánu s účastníkom konania za nesprávny, nezodpovedajúci skutočnosti. V tejto súvislosti opätovne žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžso/20/2010 a skonštatovala, že podklady, ktorými žalovaná disponovala v čase vydania rozhodnutia vo veci zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia boli dostatočné, bez rozporov, navyše žalobca v predmetnom konaní podklady na rozhodnutie nespochybnil. Zároveň poukázala na to, že rozhodovacia prax súdov je v tomto smere ustálená. To, že žalovaná rozhodla až cca po siedmych rokoch malo príčinu v objektívnej skutočnosti, ktorá bránila pobočke sociálnej poisťovne vo veci konať, navyše sám zákon neustanovuje lehotu, v ktorej je má o vzniku, prerušení a zániku rozhodnúť v sporných prípadoch. Záverom poukázala žalovaná na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/16/2016, z ktorého je zrejmé, že“vznik a trvanie povinného poistenia je totiž spojené s existenciou oprávnenia na podnikanie, nie s jeho realizáciou“.

24. Vzhľadom na dôvody podanej kasačnej sťažnosti žalovaná navrhla, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobcu ku kasačnej sťažnosti žalovanej

25. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadril písomným podaním zo dňa 26.11.2018. Poukázal tiež na to, že žalobca licenciu nevyužíval a teda mal za to, že mu automaticky nezakladala bez ďalšieho účasti na povinnom sociálnom poistení. Poukázal na to, že žalovaný v konaní nepreukázal, že žalobca po 28.2.2009 dosahoval príjmy ako SZČO. V tejto súvislosti upriamil pozornosť na rozhodnutie Ústavného súdu SR II.ÚS 426/2012, podľa ktorého pri výklade pojmov podľa ust. § 5 a § 21 zákona č. 461/2003 Z. z. je potrebné uprednostniť výklad materiálny.

26. Žalobca mal taktiež za to, že je povinnosťou žalovaného skúmať, či prihláška alebo odhláška je dôvodná a rozhodnúť o tom. Za nepravdivé považoval žalobca tvrdenie žalovaného, že neexistuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobcu ku dňu 28.2.2009. Na základe žalobcom podanej odhlášky, po ktorej preskúmaní dospela príslušná pobočka sociálnej poisťovne k záveru, že sú naplnené podmienky zániku poistenia, bolo vyznačením v spise rozhodnuté o zániku poistenia k 28.2.2009.

27. Na základe doteraz uvedeného žiadal žalobca kasačný súd, aby kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 S.s.p.), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

29. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 45Sa/21/2017-67 zo dňa 13. septembra 2018, ktorým krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

30. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej Sociálnej poisťovne, ústredie č. 2840-2/2017-BA zo dňa 20.06.2017, ktorým zamietla odvolanie žalobcu a napadnuté rozhodnutie prvostupňového orgánu potvrdila. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím č. 700-0600001917-GC09/17 zo dňa 5. januára 2017 rozhodol o tom, že samostatne zárobkovo činné osobe I.. V. G. (žalobcoví) nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 28. februára 2009.

31. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

32. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho

orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

33. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, nevykonal v súlade s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 461/2003 Z. z., postupom podľa Správneho súdneho poriadku, z ktorých dôvodov kasačný súd považoval právny záver správneho súdu o nezákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovaného správneho orgánu v oboch stupňoch za predčasný.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

34. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

35. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

36. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súzťažnosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

37. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

38. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

39. Najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť k námietke sťažovateľky - žalovanej, ktorou namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.

40. Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, že pri prieskume zákonnosti žalobou napadnutých rozhodnutí žalovanej a pri formovaní svojho právneho názoru vychádzal z ust. § 5, § 21 ods. 1, § 21 ods. 4 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Krajský súd súhlasiac s tvrdením žalovanej, že zákon o sociálnom poistení nerozlišuje na účely účasti na sociálnom poistení príjem, ktorý fyzická osoba môže dosiahnuť z viacerých oprávnení, konštatoval, že vychádzajúc zo systematického výkladu zákona, samotný status SZČO, teda len splnenie podmienky udelenia oprávnenia, automaticky účasť na sociálnom poistení nezakladá. Podľa názoru krajského súdu ustanovenie § 21 ods. 1 a 2 písm. b) ZSP v spojení so zákonnou úpravou osobného rozsahu povinného nemocenského a dôchodkového poistenia podľa § 14 ods. 1 písm. b) a § 15 ods. 1 písm. b) ZSP treba vykladať tak, že pokiaľ fyzická osoba disponuje súčasne dvoma oprávneniami, ktoré podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2010 zakladali status SZČO, účasť na povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení podľa § 21 ods. 1 a ods. 4 písm. b) ZSP sa posudzuje osobitne vo vzťahu ku každému oprávneniu, ak oprávnenie, na základe ktorého sa výlučne dosahoval príjem podľa § 138 ods. 9, zaniklo. Súčasne krajský súd súhlasil s výkladom žalovanej, že zákon o sociálnom poistení nevyklučuje súbeh viacerých sociálnych poistení, a preto nadobudnutie právneho postavenia zamestnanca nemá za následok zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO, avšak mal za to, že je tomu tak za predpokladu, že samostatne zárobkovo činná osoba súčasne vykonáva zárobkovú činnosť v zmysle § 3 ods. 1 písm. b) ZSP. Krajský súd dospel k záveru s vydaním preskúmaného rozhodnutia v danom prípade úzko súvisí i (ne)zákonnosť postupu predchádzajúceho vydaniu prvostupňového rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne, spočívajúca v podstatnom porušení zásady súčinnosti konajúceho správneho orgánu s účastníkom konania a v porušení jeho procesných práv. Krajský súd vyslovil názor, že v predmetnom konaní bolo potrebné, aby pobočka Sociálnej poisťovne upovedomila žalobcu o začatí konania vo veci sporného zániku sociálneho poistenia, keďže žalobca nebol nečinný, i keď oneskorene, ale splnil si oznamovaciu povinnosť voči Sociálnej poisťovni a oprávnené mal za to, že ním vyznačený deň zániku povinného sociálneho poistenia SZČO nie je sporný. Krajský súd konštatoval, že pokiaľ deň zániku povinného sociálneho poistenia Sociálna poisťovňa na základe preverovania tvrdení žalobcu a na základe získania listinných dôkazov považovala za sporný, bolo povinnosťou prvostupňového správneho orgánu o zistených rozporoch a získaných podkladoch informovať žalobcu, dať mu priestor na vyjadrenie sa k predbežným záverom správneho orgánu na základe získaných dôkazov a dať mu príležitosť navrhnúť dôkazy na preukázanie jeho tvrdení. Z povahy veci determinovanej predmetom administratívneho konania vyplývala minimálne opodstatnenosť použitia procesného inštitútu ústneho pojednávania podľa § 188 ZSP zaznamenaného v zápisnici (§ 189 ZSP), prípadne písomnej korešpondencie so žalobcom za účelom dodržania jeho vyššie uvedených procesných práv. Dodržanie uvedeného postupu a zásady súčinnosti správnych orgánov oboch stupňov so žalobcom pred vydaním preskúmaných rozhodnutí z obsahu administratívneho spisu nevyplýva, čo je i dôvodom, pre ktorý správne orgány oboch stupňov vychádzali pri vydávaní rozhodnutia z nedostatočne zisteného skutočného stavu veci. Z dôvodu nedostatočnej súčinnosti správnych orgánov so žalobcom, tieto nemohli dostatočne vyhodnotiť, príp. preveriť skutočnosti, či žalobca v relevantnom období vykonával samostatnú zdravotnícku prax v povolání lekár v príslušnom odbore na základe licencie L1A a či poberal z tejto činnosti príjmy z podnikania podliehajúce povinnému sociálnemu poisteniu SZČO. Vzhľadom na uvedené krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

41. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej vyplýva, že Sociálna poisťovňa, pobočka Galanta listom - výzvou, vyzvala žalobcu na splnenie ohlasovacej povinnosti s upozornením, že v prípade nesplnenia pristúpi k rozhodovaniu o nezániku poistenia. Žalobca napriek tomu, že výzvu prevzal sa na pobočku nedostavil a neprejavil súčinnosť pri zisťovaní skutkového stavu. Uvedenú skutkovú okolnosť krajský súd ponechal bez povšimnutia. V danej súvislosti treba súhlasiť s tvrdením žalovanej v kasačnej sťažnosti, že žalobca má nielen procesné práva, ale aj procesné povinnosti, ktoré by mal splniť v záujme preukázania objektívnych skutočností, ktoré považuje za relevantné na podporu svojich tvrdení. Uvedené konanie, resp. nekonanie žalobcu by bolo možné vyhodnotiť ako nečinnosť. Z uvedených dôvodov kasačný súd považoval právny záver krajského súdu o nezákonnosti žalobou napadnutého rozhodnutia žalovanej za predčasný. Kasačný súd vyhodnotil kasačnú námietku žalovanej vo vzťahu nesprávneho právneho

posúdenia veci krajským súdom za dôvodnú, keďže spochybňuje vecnú správnosť právneho záveru krajského súdu, na základe ktorého ustálil, že rozhodnutie žalovanej je nezákonné, a preto ho zrušil a vec jej vrátil na ďalšie.

42. Vzhľadom na uvedené vyššie najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 S.s.p. zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

43. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, vec prejednať v medziach podanej žaloby, posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutím a postupom prvostupňového správneho orgánu a vo veci opätovne rozhodnúť. Pri preskúmaní zákonnosti žalobou napadnutého rozhodnutia bude potrebné zo strany krajského súdu zamerať svoju pozornosť k (ne)súčinnosti žalovanej so žalobcom v konaní. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne krajský súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 S.s.p.).

44. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.